 <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2023.22>
УДК 373.2.015.31:7.017.4

Олена Літченко

<https://orcid.org/0000-0002-7004-3837>

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти,
Факультет педагогічної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бул. І. Шамо, 18/2, м. Київ, 02154, Україна
o.litichenko@kubg.edu.ua

Дар'я Мастерук

студентка спеціальності 012 Дошкільна освіта
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
Факультет педагогічної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бул. І. Шамо 18/2, м. Київ, 02154, Україна
dvmasteruk.fpo22@kubg.edu.ua

Колір у художньо-продуктивній діяльності дітей дошкільного віку

Анотація. У статті проаналізовано особливості використання дітьми дошкільного віку кольору в художньо-продуктивній діяльності. Розглянуто праці українських і зарубіжних учених, що висвітлювали питання формування уявлень про кольори у дітей від 1 до 7 років. Здійснено аналіз нормативних документів щодо формування уявлень про кольори у закладі дошкільної освіти. З'ясовано, колір є важливим засобом виразності у мистецькій діяльності, способом організації естетики побуту, самовираження. Закцентовано увагу на дослідженнях психологів, що розглядали колір у синкрезії засобів мистецтва та вплив мотивації на використання малюками палітри барв у творчій діяльності. Висвітлено питання ставлення дітей до кольорів; з'ясовано, яким кольорам вони надають перевагу та вважають улюбленими. У процесі дослідження підтверджено вплив гендерних стереотипів на сприймання і використання малюками кольорів під час виготовлення

виробів з паперу. Розглянуто вплив різних мотивів на художньо-продуктивну діяльність дошкільників та їх взаємозв'язок з використанням кольорів у процесі художнього конструювання. З'ясовано, що колір матеріалів для виготовлення поробок діти добирають відповідно до власних уподобань, проте суттєвим чинником, що впливає на їхній вибір є призначення виробу. Експериментальне дослідження засвідчило: малюки беруть до уваги інтереси інших і готові поступитися власними бажаннями та смаками, орієнтуються не на свої вподобання, а на смаки отримувача подарунка, що дає змогу зазначити про вплив моральних мотивів на їхній вибір. Підтверджено висновки науковців щодо сприйняття дітьми старшого дошкільного віку кольорів у сучасній практиці. Виокремлено характерні особливості сприймання і формування уявлень про колір у художньо-продуктивної діяльності дошкільників.

Ключові слова: діти раннього віку, діти дошкільного віку, колір, мотиви, стереотипи, художньо-продуктивна діяльність.

© Літіченко Олена, Мастерук Дар'я, 2023

Вступ. Особливим періодом у житті людини є дитинство, адже саме у цей час відбувається відкриття і пізнання світу, дослідження його особливостей та розмаїття. Опанування різних видів діяльності розширює уявлення про довкілля, розвиває творчі здібності особистості дитини, сприяє розвитку пізнавальної самостійності. Психологи виокремлюють художню діяльність як продуктивний її вид і вважають особливо цікавою для дітей раннього та дошкільного віку, оскільки в результаті її реалізації створюється матеріальний продукт (фігурка з пластиліну, малюнок, композиція, будівля тощо). У художньо-продуктивній діяльності дитина за допомогою сенсорних відчуттів опановує вміння пізнавати світ, визначати та називати властивості предметів, порівнювати їх, знаходити подібності й відмінності, розуміти їхнє функціональне призначення. Отже, художньо-продуктивна діяльність є основою для розвитку мислення, світосприйняття, а такі якості довкілля, як лінія, колір, форма, статика, динаміка є його важливими складовими.

У наукових дослідженнях обґрунтовано, що художньо-продуктивна діяльність є потужним освітнім засобом формування базових якостей особистості (І. Бех, Т. Піроженко). Втілення усіх проявів і різноманіття світу крізь призму власного досвіду, розуміння і ставлення у дитини дошкільного віку відбувається у власній продуктивній діяльності (І. Біла, І. Карабаєва, Л. Зайцева, Р. Павелків).

Відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти (БКДО, редакція 2021), у освітніх напрямках «Дитина у світі сенсорно-пізнавального простору» та «Дитина у світі мистецтва» одним із завдань є формування у дошкільників уявлень про кольори. Більшість науковців визначає художньо-продуктивну діяльність цінним засобом для пізнання і розширення уявлень про колір як складову сенсорно-пізнавальної і мистецько-творчої компетентностей (Е. Белкіна, О. Дронова, Т. Житник, В. Котляр, О. Половіна, О. Саприкіна, Л. Сірченко, В. Суржанська, Л. Шульга).

Загальновідомо, що сприймання і розуміння прекрасного починається у дитинстві, а колір є важливим засобом виразності, сигналом красивого і потворного, еталоном, що передає суттєві властивості довкілля, відображає внутрішній стан дитини, її емоції, досвід. Дослідження Е. Беркіт, М. Баррет, А. Девіс, В. Інжестойкової, Н. Сакуліної, В. Освальда підтверджують: колір має свою характеристику і для кожної дитини, слугує засобом самовираження та внутрішнього відображення розуміння світу. Отже, педагогічний потенціал кольору полягає у залученні малюків до світу мистецтва, розвитку естетичного смаку, формуванні розуміння гармонії та краси у різноманітних видах діяльності.

Мета статті — теоретично проаналізувати особливості формування уявлень про кольори у дітей дошкільного віку; висвітлити результати дослідження щодо використання дітьми кольору в художньо-продуктивній діяльності.

Особливості сприймання кольорів дітьми раннього й дошкільного віку.

Результати наукових досліджень свідчать про те, що здатність сприймати кольори з'являється у дітей з перших місяців життя (Skelton, 2020). Закономірно, що колір для малюків є естетично привабливою ознакою. І так само закономірно, зважаючи на особливості раннього віку, він має небагато можливостей для вираження. У цей період переважає предметно-маніпулятивна діяльність, тому діти перш за все виокремлюють ті сенсорні якості, що мають практичне значення. Отже, колір починає використовуватись малюком як засіб порівняння і класифікації об'єктів з 1,5 річного віку. Зважаючи на психологічні особливості розвитку, розрізняти кольори діти починають значно раніше, ніж засвоюють їхні назви. Перший інтерес до кольору в малюків виникає у зв'язку з можливістю самостійно діяти з фарбою, що

лишає за собою кольоровий слід. Психологи зазначають, у 2–3 роки діти використовують будь-які кольори, не асоціюючи їх з реальними об'єктами.

Отже, колір для дітей раннього віку не має особливого значення у художньо-продуктивній діяльності, проте на цьому етапі починають виявлятися «кольорові» вподобання та естетичні нахили.

Ставлення до кольорів змінюється у 3–4 роки, коли діти починають використовувати улюблені яскраві кольори для прикрашання «гарних» об'єктів і темних — для «негарних». У 4 роки колір стає засобом виразності, що застосовується для прикрашання продукту діяльності. Для позначення «красивого» використовуються яскраві, чисті кольори (жовтий, оранжевий, червоний, блакитний), а для «потворного» темні (чорний, сірий, темно-коричневий, темно-синій). З 5 років діти починають застосовувати кольори відповідно до їхнього реального забарвлення, але узагальнено й локально. Дослідники вважають, що у цей період тенденція вибирати колір не залежить від реального кольору об'єкта чи предмета, вихованці зображують його відповідно до їхнього внутрішнього бачення. Ця особливість зберігається до 7 років (Біла, 2014; Моляко, 2006; Burkitt, 2003; Toomela, 2002; Yadav, 2021).

Зарубіжні дослідники Д. Греенхерг, Р. Наварро, В. Мартінес, Ш. Каннінгем, С. Макрей, М. Пікаріелло, Д. Піллемер, С. Юберо, (Cunningham S.J, Greenherg D. N., Macrae C. N., Navarro R., Martínez V., Picariello M. L., Pillemer D., Yubero, S.) вважають, що на вподобання дітьми кольорів особливо впливає гендерна приналежність. Прикметно, що дівчата вибирають яскраві, рожеві, червоні, а хлопці — холодні кольори, голубий, зелений. Дослідники В. Лобю, Д. Деллош (DeLoache J.S., LoBue V.) вважають, що гендерні еталони оточують малюка з раннього дитинства, тому впливають на ставлення до кольору, його прийняття та виокремлення для себе як «красивого». Із засвоєним соціальним досвідом хлопчики і дівчата отримують певні стереотипи щодо «чоловічих і жіночих кольорів». Проте, на думку дослідниць, з точки зору психології передумов до цього немає (Cunningham, 2011; LoBue, 2011; Picariello, 1990).

Означена позиція була перевірена нами на практиці. У експерименті взяло участь 40 дітей старшого дошкільного віку (по 20 хлопців і дівчат) закладу дошкільної освіти міста Києва. Основними методами дослідження були спостереження, бесіда та експериментальні завдання. Аналіз отриманих результатів дав змогу з'ясувати вподобання дітей щодо кольорів за гендерною ознакою. Так, дівчата надавали перевагу світлим і теплим відтінкам: найбільше вибирали рожевий і блакитний — по 40 % опитаних; жовтий і червоний — по 10 % опитаних. Хлопці віддавали перевагу темнішим і холодним кольорам: 50 % опитаних — фіолетовому, 20 % — синьому й червоному, 10 % — зеленому.

У художньо-продуктивній діяльності дівчата і хлопці, вибираючи колір, часто послуговуються гендерними стереотипами. Дівчата зазначали: «Я люблю рожевий. Мама мені всі речі купує рожеві», а хлопці майже одноголосно відповіли: «Я ж хлопчик. Мені не подобаються дівчачі кольори!» (рис. 1).

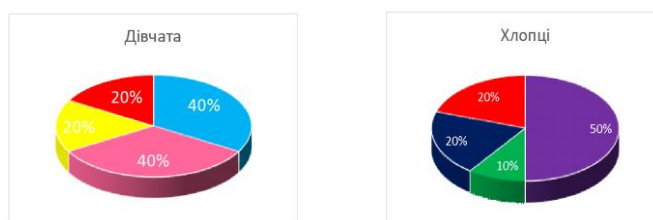

Рис. 1. Відсоткове співвідношення кольорів, вибраних хлопцями та дівчатами (старший дошкільний вік)

Отже, результати дослідження засвідчують думку науковців про те, що на вподобання дітьми кольорів впливає гендерна приналежність. Колір уже в дошкільному віці виступає засобом вираження світосприйняття і світорозуміння, подекуди гублячи своє естетичне значення за стереотипами й вкладеними суспільством сенсами.

Подальший аналіз проблеми дає змогу зазначити, що у дитячих виробках і малюнках мають місце «колірні стереотипи». Діти не завжди використовують

кольори, які подобаються або, на їхню думку, притаманні певному предмету чи об'єкту. Саме тому науковці наголошують на тому, що важливо звертати увагу на розвиток у малюків відчуття кольору (Штефан, 2019; Navarro, 2014). Формування уміння сприймати естетику кольору дає змогу дітям у майбутньому помічати красу в предметах і явищах довкілля, розуміти виразність кольору в мистецтві, його символізм, відчувати почуття та емоції передані митцем. Розвинене відчуття кольору допомагає повніше пізнавати і відчувати красу світу, гармонійне поєднання кольорів, атмосферу радості, спокою, комфорту.

Отже, розвиток сприймання, пробудження емоційної чутливості до краси довкілля передбачає: розширення та поглиблення знань про види мистецтва, його виражальні засоби, зокрема колір; розвиток у дітей здатності сприймати довкілля, його характеристики, мистецтво і його образи; організацію художньо-продуктивної діяльності «на засадах її наскрізного характеру і поступового підвищення рівня її самостійності» (Біла, 2014).

У Державному стандарті дошкільної освіти (2021) завдання ознайомлення дітей з кольором є складовою мистецько-творчої, предметно-перетворювальної, технологічної і сенсорно-пізнавальної компетентностей. Ефективним засобом реалізації останніх є художньо-продуктивна діяльність. Відповідно до класифікації сучасних науковців (В. Моляко, О. Половіної), вона охоплює такі види діяльності: малювання, ліплення (пластичне образотворення), аплікацію (конструктивне образотворення).

Результати аналізу освітніх програм «Дитина» (2020), «Впевнений старт» (2017), «Я у світі» (2019) дали змогу з'ясувати, що ознайомлення з кольором як виражальним засобом не є окремим освітнім завданням, а вкладається у завдання ознайомлення з мистецтвом. У всіх програмах увага приділяється формуванню уявлень про колір як сенсорний еталон, що характеризує об'єкти і явища. Відповідно до завдань у дітей мають формуватися уявлення про певні кольори, їх гармонійне поєднання, значення і можливості для передачі руху, настрою, оригінальності.

Різноманітні види художньо-продуктивної діяльності, зважаючи на свої особливості, дають змогу по-різному розкрити художню виразність кольору.

Значущість синкрезії (злиття, поєднання) засобів видів мистецько-творчої діяльності дітей дошкільного віку виокремлюється як пріоритетний напрям В. Моляко, О. Музикою у монографії «Здібності, творчість, обдарованість». На думку авторів, у 2–3 роки малюк входить у світ прекрасного через «слово і форму (зображення)», пізнання і емоційне освоєння у довкіллі, експериментування. У 3–4 роки діти освоюють красу світу за допомогою кольору (зображення) і слова. Для них характерним є бажання розширювати уявлення про світ навколо, його барви, естетичні якості предметів, прагнути створювати самостійно (Моляко, 2006). Дітям 4–5 років доступне сприймання красивого через твори мистецтва, вони здатні за допомогою слова та дії освоювати світ, прагнуть виявляти власну творчість у художньо-продуктивній і предметно-перетворювальній діяльності. Для малюків 5–6 років характерною особливістю є здатність естетичного сприймання творів мистецтва і відображення їх у власній творчості, а також бажання брати участь у всіх творчих активностях. У 6–7-річних дітей через кольорове зображення розвивається відчуття простору, навколишнього світу, що проявляється у всіх видах художньо-продуктивної діяльності (Моляко, 2006, с. 50).

У художньому конструюванні діти за допомогою кольору моделюють і створюють нові, оригінальні образи предметів та явищ довкілля. Багата палітра, лінії, текстура, динаміка відтворюються у дитячих роботах. Специфікою конструювальної діяльності є можливість поєднання барв, об'ємних і площинних форм, що можуть вільно розмішуватись у просторі та створювати додаткові можливості для фантазування, гри, СХД. Художнє конструювання для дітей дошкільного віку має низку прийомів використання кольору: накладання, прикладання, підкладання, прорізання, градування тощо. На думку учених, художнє конструювання, як і колір, приваблює малюків можливістю вільно діяти, експериментувати. Н. Котелянець вважає, що дитина, створюючи образи, відображає значною мірою не їхню структуру, а своє ставлення до об'єкта художньої діяльності через колір (Котелянець, 2021).

Оскільки за допомогою кольору дитина виражає свій внутрішній світ, для моделювання і створення продукту (виробу) важливим є опановування технічних навичок художньо-продуктивної діяльності (уміння тримати пензлик, користуватися

ножицями, використовувати прийомами ліплення, художнього конструювання тощо). Цілком погоджуємося з думкою М. Штефан про те, що сприймання дитиною об'єктів довкілля пов'язане із засобами виразності (зокрема кольором) та потребує спеціально організованої освітньої взаємодії, спрямованої на розширення, збагачення та уточнення уявлень про них, оскільки ці враження, знання і досвід знайдуть втілення у художньо-продуктивній діяльності (Штефан, 2019; Chung, 2022).

Отже, колір — це важливий засіб емоційно-естетичної, художньо-образної виразності, він залишається однією з яскравих визначальних ознак художньо-продуктивної діяльності дітей старшого дошкільного віку. Колірна палітра, яку вони використовують у процесі художньої діяльності, служить показником загального емоційного стану малюка, рівня його розвитку (Pouliou, 2018). Проте не завжди діти орієнтуються на власні емоційні враження і вподобання.

У наукових дослідженнях, присвячених проблемі формування морально-етичних уявлень дітей дошкільного віку, акцентовано на тому, що мотиви продуктивної діяльності впливають на створення продукту, задуму. Отже, кольори вибираються не лише на основі власного смаку або короточасних вподобань, вражень, а й на основі бажання подарувати радість тому, хто отримає виготовлений виріб (І. Карабаєва, А. Пасічник, Т. Яценко). Таким чином, мотиви праці (праця для себе, праця для інших) впливають на використання кольорів під час створення поробки, малюнка (Карабаєва, 2005).

Для з'ясування мотивів малюків, що впливають на використання кольору в художньо-продуктивній діяльності, було вивчено їхні особисті вподобання щодо кольорів, з'ясовано особливості застосування останніх у художньо-продуктивній діяльності. Слід зазначити, що всі діти мали достатній рівень уявлень про кольори та відтінки.

Дослідження ґрунтувалось на довготривалому спостереженні за дітьми старшого дошкільного віку та експериментальних завданнях. Перше завдання «Подарунок для мене» мало на меті з'ясувати, чи використовують малюки свої улюблені кольори у художньо-продуктивній діяльності, зокрема під час створення іграшок і виробів для власного задоволення, гри.

Аналіз результатів виконання завдання засвідчив, що 60 % дітей, виготовляючи поробку, вибрали свої улюблені кольори і заповнили ними більшу частину виробу. 40 % малюків обрали домінуючими інші кольори, що не були названі серед улюблених. У цих роботах улюблені кольори були представлені у вигляді дрібніших деталей, вони заповнювали меншу площу виробу. Тривале спостереження і бесіда дали змогу з'ясувати, що у цих дітей улюблені кольори часто змінюються. Це залежить від настрою або тимчасових вподобань (наприклад, сьогодні сподобався запропонований зелений колір), а також може бути пов'язаний із задумом для виробу.

Цікавим був результат виконання завдання «Листівка для мами», що мав на меті з'ясувати, які пріоритети стануть визначальними для дітей у виборі кольору для виготовлення поробки близькій людині.

Було з'ясовано, що усі респонденти обізнані з улюбленим кольором мами або тими кольорами, яким вона віддає перевагу. Створюючи виріб для рідної людини, діти керувались не власними вподобаннями, а орієнтувались на її смаки. Лише у 20 % респондентів на листівці переважали їхні улюблені кольори, оскільки смаки малюка відповідали маминим. У 70 % експериментальної групи використання власних улюблених кольорів було незначним. Діти пояснили це тим, що мама любить інший колір або сюжет, який вони вирішили створити, потребує іншої кольорової гами. Ще 4 хлопчики, тобто 10 %, зовсім не використовували свої улюблені кольори. Вони обґрунтували свій вибір, спираючись лише на вподобання мами, і використовували «дівчачі» відтінки, бо «мама — дівчинка».

Здійснене дослідження підтверджує думку психологів і педагогів щодо гендерних особливостей сприймання кольору та доводить актуальність проблеми стереотипів й еталонів. Отже, діти накопичують значну кількість уявлень про світ, тому батькам і педагогам варто звертати увагу на колір як виражальну ознаку, розвивати розуміння різноманітності та краси довкілля. Важливим для малюків є мотив художньо-продуктивної діяльності, що доводить вибір кольору, планування конструкції відповідно до мети й здатність змінювати пріоритети.

Висновки. Результати теоретичного аналізу дають змогу визначити художньо-продуктивну діяльність як специфічний вид дитячої творчої діяльності, що полягає у

створенні продукту в процесі малювання, ліплення, конструювання. Діти дошкільного віку можуть не лише сприймати колір, але й використовувати його у художньо-продуктивній діяльності як засіб художньої виразності, відображення власної картини світу.

Формування уявлень про колір у дітей дошкільного віку ґрунтується на сприйманні під час безпосереднього споглядання у довкіллі, відображенні його предметів і явищ. У процесі взаємодії зі світом у малюка виникають емоції, накопичуються естетичні враження, уявлення, досвід, що стане основою для мисленнєвої діяльності й творчого самовираження у продуктивних видах діяльності.

На основі теоретичного аналізу й експериментального дослідження виокремлено характерні особливості сприймання і формування уявлень про колір у дітей дошкільного віку: естетичне сприймання є основою для розуміння кольору як засобу виразності; колір є засобом виразності, що використовується для передачі певного сенсу (характеристики); колір є показником самовираження дитини; на кольорові вподобання впливає гендерна приналежність; дитина використовує естетичні кольорові еталони на основі набутого досвіду; рівень уявлень про колір як засіб художньої виразності та практичні навички його використання є своєрідним індикатором розвитку пізнавальної і творчої активності; у художньо-продуктивних видах діяльності (малюванні, ліпленні, конструюванні) дитина відображає зовнішнє і внутрішнє сприймання предметів та явищ довкілля за допомогою кольорів; мотивація виконання виробу впливає на використання певних кольорів для виготовлення продукту діяльності.

Перспективними є подальші дослідження впливу художньо-продуктивної діяльності на розвиток дітей раннього і дошкільного віку, зокрема аспектів, пов'язаних з набуттям художніх умінь і навичок. Особливої уваги заслуговують засоби виразності, що допомагають розуміти красиве і формують прагнення до естетичного у власній творчій діяльності.

Список використаних джерел

- Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ: Фенікс, 2014. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/32309053.pdf> (дата звернення: 25.10.2021).
- Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / за ред. В.О. Моляко, О.Л. Музики. Житомир: Вид-во «Рута», 2006. 320 с.
- Інтелектуально обдаровані дошкільнята: підтримка та супровід / І. Карабаєва, Т. Яценко, А. Пасічник. Київ: Шкільний світ, 2011. 128 с.
- Котелянець Н.В. Особливості конструювання дітей дошкільного віку. *Збірник наукових праць ЛОГОΣ*. 2021. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/15727/14142> (дата звернення: 17.01.2022). <https://doi.org/10.36074/logos-29.10.2021.v2.18>.
- Штефан М.В. Зміст поняття художньо-продуктивної діяльності дітей старшого дошкільного віку. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2019. № 47. С. 201–210. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/2886> (дата звернення: 17.01.2022). <https://doi.org/10.34142/23128046.2019.47.18>.
- Burkitt, E., Barrett, M., & Davis, A. Children's Colour Choices for Completing Drawings of Affectively Characterised Topics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44 (3), 2003. P. 445–455. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00134>.
- Cunningham, S. J., Macrae, C. N. The colour of gender stereotyping. *Br J Psychol*. 2011 Aug; 102(3):598-614. doi: 10.1111/j.2044-8295.2011.02023.x.
- Chung, K. D. Drawing as an Encounter with Materials in Early Childhood Education Spaces. *International Journal of Education Through Art*, 18 (2), 2022. 181. https://doi.org/10.1386/eta_00093_3
- Navarro, R., Martínez, V., Yubero, S. et al. Impact of Gender and the Stereotyped Nature of Illustrations on Choice of Color: Replica of the Study by Karniol (2011) in a Spanish Sample. *Gend. Iss.* 31, 2014. P. 142–162. <https://doi.org/10.1007/s12147-014-9122-1>
- LoBue, V., & DeLoache, J. Pretty in Pink: The early development of gender-stereotyped colour preferences. *British Journal of Developmental Psychology*, Vol. 29, Iss. 3, (Sep 2011). P. 656–667. <https://doi.org/10.1111/j.2044-835X.2011.02027.x>
- Skelton, A. E., & Franklin, A. Infants Look Longer at Colours that Adults Like When Colours are Highly Saturated. *Psychon Bull Rev.* 2020 Feb; 27 (1):78–85. <https://doi.org/10.3758/s13423-019-01688-5>
- Picariello, M. L., Greenberg, D. N. & Pillemer, D.B. Children's Sex-related Stereotyping of Colors. *Child Development*. 1990. 61: 1453–1460. <https://doi.org/10.2307/1130755>
- Pouliou, D., Bonoti, F., & Nikonanou, N. Do Preschoolers Recognize the Emotional Expressiveness of Colors in Realistic and Abstract Art Paintings? *The Journal of Genetic Psychology*, 179 (2), 2018. P. 53–61. <https://doi.org/10.1080/00221325.2018.1424704>
- Toomela, A. Drawing as a Verbally Mediated Activity: A study of relationships between verbal, motor, and visuospatial skills and drawing in children. *International Journal of Behavioral Development*, 26 (3), 2002. P. 234–247. <https://doi.org/10.1080/01650250143000021>
- Yadav, S., Chakraborty, P., & Mittal, P. User Interface of a Drawing App for Children: Design and effectiveness. *International Conference on Innovative Computing and Communications: Proceedings of ICICC 2020*, Vol. 1, 2021. P. 53–61. https://doi.org/10.1007/978-981-15-5113-0_4

References

- Bila, I. M. (2014). *Psykhologhiia dytiachoi tvorchosti [Psychology of Children's Creativity]*. Kyiv: Phoenix. <https://core.ac.uk/download/pdf/32309053.pdf>
- Moliako, V. O., Musyka, O. L. (2006). *Zdibnosti, tvorchist, obdarovanist: teoriia, metodyka, rezultaty doslidzhen. [Abilities, Creativity, Giftedness: Theory, methodology, research results]*. Zhytomyr, 320.
- Karabaieva, I., Yatsenko, T., & Pasichnyk, A. (2011). *Intelektualno obdarovani doshkilniata: pidtrymka ta suprovid [Intellectually Gifted Preschoolers: Support and Supervising]*. Kyiv: Shkilnyi svit, 128.
- Kotelianets, N. V. (2021) *Osoblyvosti konstruiuvannia ditei doshkilnoho viku. Zbirnyk naukovykh prats [Design Peculiarities of Preschool Children]*. Collection of scientific papers, ΛΟΓΟΣ. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/15727/14142>
- Stefan, V. M. (2019). *Zmist poniattia khudozhnio-produktyvnoi diialnosti ditei starshoho doshkilnoho viku [The Content of the Concept of Artistic and Productive Activity of Senior Preschool Children]*. *Theory and Methods of Teaching and Education*. <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/2886>
- Burkitt, E., Barrett, M., & Davis, A. (2003) Children's Colour Choices for Completing Drawings of Affectively Characterised Topics. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 44 (3), 445–455. <https://doi.org/10.1111/1469-7610.00134>
- Cunningham, S. J., Macrae, C. N. (2011). The Colour of Gender Stereotyping. *Br J Psychol*. 2011, Aug; 102 (3): 598–614. doi: 10.1111/j.2044-8295.2011.02023.x
- Chung, K. D. (2022). Drawing as an Encounter with Materials in Early Childhood Education Spaces. *International Journal of Education Through Art*, 18 (2), 181. https://doi.org/10.1386/eta_00093_3
- Navarro, R., Martínez, V., Yubero, S. et al. (2014). Impact of Gender and the Stereotyped Nature of Illustrations on Choice of Color: Replica of the Study by Karniol (2011) in a Spanish Sample. *Gend. Issues*, 31, 142–162. <https://doi.org/10.1007/s12147-014-9122-1>
- LoBue, V., & DeLoache, J. (2011). Pretty in Pink: The early development of gender-stereotyped colour preferences. *British Journal of Developmental Psychology*, Vol. 29, Iss. 3, 656–667. <https://doi.org/10.1111/j.2044-835X.2011.02027.x>
- Picariello, M. L., Greenberg, D. N. & Pillemer, D. B. (1990). Children's Sex-Related Stereotyping of Colors. *Child Development*, 61, 1453–1460. <https://doi.org/10.2307/1130755>
- Skelton, A. E., & Franklin, A. (2020). Infants Look Longer at Colours that Adults Like When Colours are Highly Saturated. *Psychon Bull Rev.*; 27 (1), 78–85. <https://doi.org/10.3758/s13423-019-01688-5>
- Pouliou, D., Bonoti, F., & Nikonanou, N. (2018). Do Preschoolers Recognize the Emotional Expressiveness of Colors in Realistic and Abstract Art Paintings? *The Journal of Genetic Psychology*, 179 (2), 2018, 53–61. <https://doi.org/10.1080/00221325.2018.1424704>
- Toomela, A. (2002). Drawing as a Verbally Mediated Activity: A study of relationships between verbal, motor, and visuospatial skills and drawing in children. *International Journal of Behavioral Development*, 26 (3), 234–247. <https://doi.org/10.1080/01650250143000021>
- Yadav, S., Chakraborty, P., & Mittal, P. (2021). User Interface of a Drawing App for Children: Design and effectiveness. In *International Conference on Innovative Computing and Communications: Proceedings of ICICC 2020, Volume 1*, pp. 53–61 https://doi.org/10.1007/978-981-15-5113-0_4

COLOUR IN CREATIVE ART ACTIVITIES OF PRESCHOOL CHILDREN

Olena Litichenko

PhD in Education,
Lecturer of the Department of Preschool Education,
Faculty of Pedagogical Education,
Borys Grinchenko Kyiv University,
18/2 I. Shamo Blvd,
02154, Kyiv, Ukraine,
o.litichenko@kubg.edu.ua

Daria Masteruk

Student of Specialization 012 Preschool Education
of the Second (Master's) Level of Higher Education,
Faculty of Pedagogical Education,
Borys Grinchenko Kyiv University,
18/2 I. Shamo Blvd,
02154, Kyiv, Ukraine,
dvmasteruk.fpo22@kubg.edu.ua

Abstract. *The article analyses the peculiarities of the use of colours in creative art activities of preschool children. The article investigates the issue of development of colour perception by 1–7-year-old children in the works of Ukrainian and foreign scientists. An analysis of normative documents regarding the formation of ideas about colours in preschool education was carried out. It has been found that colour is an important means of expression in creative activity, a way of organising the aesthetics of everyday life, and self-expression. The attention is focused on the researches of psychologists, who considered colour in the syncretism of art tools and the influence of motivation on the use of the palette of colours by children in creative art activities. The issue of children's attitude to colours is highlighted, which colours children prefer and consider favourite. The research confirmed the influence of gender stereotypes on children's perception and use of colours when making paper products. The influence of various motives on the creative art activities of preschool children and their relationship with the use of colours in the process of artistic construction are considered. It has been found that children choose the colour of materials for making crafts according to their own preferences, but the purpose of the product is a significant factor influencing their choice. Experimental research has proven that children take into account the interests of others and are ready to give in to their own desires and tastes, they are guided not by their own preferences, but by the tastes of the recipient of the gift, which allows us to note the influence of moral motives on children's choices. The conclusions of scientists regarding the perception of colours by older preschool children in modern*

practice have been confirmed. Characteristic features of perception and formation of ideas about colour in the artistic and productive activity of preschool children are singled out.

Keywords: *creative art activities, young children, preschool children, colour, stereotypes.*

Стаття надійшла до редакції 15.02.2023

Прийнято до друку: 29.06.2023